

O životních zákrutech a Božím vedení

j+s 26. 9. 2021

Kéž ti v den soužení Hospodin odpoví, kéž je ti hradem jméno Boha Jákovova! ... Jedni se honosí vozy, jiní koňmi, ale my připomínáme jméno Hospodina, svého Boha. Oni klesali, až padli, my jsme povstali a přetrváme. „Hospodine, pomoz!“ Král ať nám odpoví v den, kdy budem volat. (Ž 20,1.8-10)

Gn 41,41-57: Faraó mu dále řekl: „Hleď, ustanovuji tě správcem celé egyptské země.“ A faraó sňal z ruky svůj prsten, dal jej na ruku Josefovu, oblékl ho do šatů z jemné látky a na šíji mu zavěsil zlatý řetěz. Dal ho vozit ve voze pro svého zástupce a volat před ním: „Na kolena!“ Tak ho učinil správcem celé egyptské země. Faraó Josefovi ještě řekl: „Já jsem faraó. Bez tebe nikdo nehne rukou ani nohou v celé egyptské zemi.“ A faraó Josefa pojmenoval Safenat Paneach (to je po egyptsku Zachránce světa) a dal mu za manželku Asenatu, dceru Potífery, kněze z Ónu. Tak vzešel Josef nad egyptskou zemí jako slunce. Josefovi bylo třicet let, když stanul před faraónem, králem egyptským. Josef pak vyšel od faraóna a procházel celou egyptskou zemí. Země vydávala po sedm let přebohatou hojnost. Shromažďoval tedy všechnu potravu po sedm let hojnosti, která v egyptské zemi nastala, a zásoby ukládal ve městech; v každém městě uložil potravu z okolních polí. Nashromáždil takové množství obilí, jako je písku v moři, takže přestali počítat, neboť se už počítat nedalo. Ještě než přišel rok hladu, narodili se Josefovi dva synové, které mu porodila Asenat, dcera Potífery, kněze z Ónu. Prvorozenému dal Josef jméno Manases (to je Bůh dal zapomenutí), neboť řekl: „Bůh mi dal zapomenout na všechno mé trápení a na celý dům mého otce.“ Druhému dal jméno Efrajim (to je Bůh dal plodnost), neboť řekl: „Bůh mě učinil plodným v zemi mého utrpení.“ Sedm let hojnosti v egyptské zemi skončilo a nastalo sedm let hladu, jak řekl Josef. Ve všech zemích byl hlad, ale v celé egyptské zemi měli chléb. Když všechen lid egyptské země začal hladovět a křičel k faraónovi o chléb, pravil faraó celému Egyptu: „Jděte k Josefovi a učiňte, cokoli vám řekne.“ Hlad byl po celé zemi. Tu Josef otevřel všechny sklady a prodával Egyptu obilí, neboť hlad tvrdě doléhal na egyptskou zemi. A všechny země přicházely do Egypta, aby nakupovaly u Josefa obilí, protože hlad tvrdě dolehl na celý svět.

Židům 11,22: Josef věřil, a na sklonku svého života řekl, že synové izraelští vyjdou z Egypta, a nařídil, co se má stát s jeho kostmi.

I. Tak jakýž jsem, ač nemám nic...

Josef byl Jákovův milovaný syn. Tátův mazánek, až to bratrům šlo na nervy. Dost si o jejich hněv sám koledoval a jednou narazil. Chtěli se ho zbavit. Šlo mu o život, ale přežil a dostal se jako otrok do ciziny. Záhy tam povýšil (stále jako otrok), ale cizí intriky ho dostaly do vězení, a na dlouho. I odtud však vyvázl a tentokrát se dostal opravdu na výsluní: druhý muž hned po králi se z něj stal. Moc a možnosti měl takřka neomezené.

Tohle všechno patří k jeho portrétu, ale co z toho je opravdu on? Která část životopisu to vystihne? Co jsem zač a jaký jsem, o tom mám určitou představu, ovšem zkrácenou, protože to vidím moc zblízka. A tak mě možná popíšou líp spíš ti druzí než já sám. Jenomže každý z nich z toho zná jen kus. Jako tady: někdo zažil Josefovy spory s bratry, někdo ho poznal coby otroka, který se motá ve společnosti manželky svého majitele, někdo ho potkal v kriminálu a někdo v královském paláci jako velkého pána anebo ho zahlédl v královské limuzíně, před níž na rozkaz ochranky všichni museli na kolena... Co z toho je opravdu on, když si ty obrázky v mnohém protičí?

Pane, co jsem já, že jsi na mě pamětliv? Mí bližní by ti o mně ledacos uměli říct, ale ber je s rezervou, vždyť znají z mého příběhu jen něco a ještě zpoza rohu. Ty mě znáš, Bože: co jsem já ve tvých očích? Co jsem já, že na mě pamatuješ?

II. Po ovoci poznáte je

Josefův život je přehlídka velikých vzestupů a hlubokých pádů. Co je vlastně vrcholný okamžik jeho života? Dá se vůbec nějaký moment za takový vrchol označit? A kdyby ano, co bude po něm, po tom vrcholu? Už jen sešup? Ale co když třeba až na konci života a sil budu pro něho důležitý? Co my víme, co bude? Tak zralí a hotoví, aby nás Bůh už neměl čím překvapit, tak zralí a hotoví nikdy nebudeme.

Josef po všech těch zvratech opustil vězeňskou celu a stanul takřka na nejvyšším stupínku společenského žebříčku. Je tohle ten kýžený

životní vrchol? Sotva, aspoň pro bibli ne. Vypravěč pokračuje líčením, že svého postavení a moci využil Josef k záchraně spousty lidí před hladem a ke smíření s těmi, s kým měl nevyřízené účty. Tohle už by šlo za určitý vrchol označit spíš, protože to je mnohem cennější než ten samotný vstup do paláce a výstup mezi mocné. Před volbami stojí za to si toho všimnout: Dostat se nějak nahoru a k moci, třeba i za pomoci lži, je jedna věc (a kdo chce, vnímá to jako svůj osobní vrchol), ale druhá věc je, co bude dál – a zrovna pomoc proti hladu a cesta ke smíření je dobrá náповěda, kudy by se cesty mocných měly ubírat. A pro ty druhé je to náповěda, čeho si na mocných lze vážit.

Kdyby se Josef býval spokojil s tím, že si jen nahamouní sedmiletou úrodu a pomstí se bráchům za dávné příkoří a ponížení, co s ním? Asi by se tím nedopustil ničeho nezákonného a jeho ochranka už vás na kolena nějak dostane, ale ještě třetí a čtvrtá generace bude mít co dělat, aby narovnal, co pokřivil. To však Josefův případ nebyl. Možná věděl, že pomoc postiženým a krok ke smíření může (a má) člověk provozovat v jakémkoli postavení a zaslouží to úctu.

III. Milovati budeš Pána Boha svého

Celý ten příběh vypadá jako série dramatu se šťastným koncem. Ale není šťastný konec všechno, čemu se tak říká. Josef, smířen s bratry, přivádí celý rod do bohatého Egypta a vypadá to, že konec dobrý, všechno dobré. Jenomže se zanedlouho faraó, který je chránil, přestěhoval do nějaké pěkné pyramidy a jeden z jeho nástupců se pak celé téhle party hleděl zbavit: „Egypt Egyptanům a přivandrovalci ať makají anebo ať táhnou do hrobu,“ stanovil program a jim nastaly krušné časy a čekání, až z toho někdejšího útočiště, co se zvrtilo v peklo na zemi, vypadneme ven a budeme konečně volní (to přijde za Mojžíše a zase to bude spíš začátek než konec). Nikdy prostě není hotovo.

Však taky Ježíš lidem neříká: „Nejlepší máte za sebou,“ nýbrž: „Přiblížilo se království Boží.“ A proroci, kteří tu byli už před ním, nevyzývali: „Navraťte se ke svým kořenům,“ nebo „Vraťte se, kde už jste byli,“ nýbrž: „Navraťte se k Bohu.“ Bůh ovšem činí věci netušené (nevíme, co učiní zítra) a my – ať nás potká cokoli – můžeme leda konstatovat, že *tohle*, co je teď, ještě není cíl. Žádné vítězství ani prohra

nejsou definitivní. Však ani Ježíšův hrob nevěstil žádnou velkou budoucnost, a přece...

„Milujícím Boha všechno napomáhá k dobrému,“ napsal apoštol. Bůh zajisté poskytuje dobro i těm, kdo ho nemilují. Ale ti milující si jeho doprovodu a darů možná spíš všimnou. Ne že by jim všechno zlé bylo k něčemu dobré, to tak není. Ale všechno, i to zlé, může lidem milujícím Boha snad pomoci, aby se v životě zorientovali a hledali, co a kde je to opravdu dobré od Boha, to přicházející Boží království.

„Milovati budeš Pána Boha svého, jak nejvíc ti to půjde,“ praví první část toho, co bible nazývá nejdůležitějším přikázáním. A apoštol asi doufá, že ti, kdo to tak dělají, si rozhodně zlo s dobrem nepopletou, ale jedno i druhé zkusí přijímat tak, aby jim to bylo k dobrému (k čemuž je Josefův příběh docela dobrou ilustrací).

Pane, co je člověk, že na něj pamatuješ a v dobrém ani zlém ho neopouštíš? Hospodine, jak velkolepé je tvé jméno po vsí zemi!

Požehnání (podle Žalmy 16):

Ochraňuj mne, Bože, své štěstí hledám jen u tebe. Obdivoval jsem všelijaké velikány, výjimečně osobnosti i pár trapných celebrit, ale pak jsem spatřil svou i jejich omezenost a spoléhat chci jen na tebe – protože ty, na rozdíl od nich, Bože, ty o mě opravdu stojíš a v tom je mé štěstí. A když nevím, kudy kam, vydržím to, když jsi mi nablízku. Ty mě nenecháš peklu napospas, ukazuješ mi cestu života a dopřáváš mi radost.

Nevím, co víc bychom si mohli přát jako slova požehnání. Kež vás to ujištění provází do dalších dnů. Tak ještě jednou, po kralicku:

Proto se raduje srdce mé a plesá duše má, ano i tělo mé v bezpečí přebývatí bude. Neboť nenecháš duši mou v pekle, známou učiníš mi cestu života. Hojnost radosti jest před obličejem tvým a stálé utěšení po pravici tvé. Amen.